

Divizní generál Ing. Silvestr BLÁHA

* 31. 12. 1887 Zvole na Moravě

† 6. 11. 1946 Praha

„Cestu k vítězství (i v demokracii) možno upravit jen tehdy, když státníci a poslanci a veřejné mínění poznají, že nutno neporušiti různé zákony ... Rovněž demokracie se nemůže obejít bez pěstování vojenské tradice v řadách armády i mimo ni. Jsou to rovněž hodnoty, a to vysoce mravní, stojí-li ve službách etické myšlenky. Při té příležitosti nutno zdůrazniti i tu věc, že ani nadšení - (jakékoliv a tudíž ani demokratické) - lidskému materiálu nedodá hodnotné kvality, není-li stmelěn dokonalým odborným výcvikem. Nejprve musí býti hodnotné vojsko - s příslušným materiálem - schopné k odborným vojenským výkonům a všechno v náležitém počtu. To dodá akční sebedůvěry snad více než kterákoli jiná morální síla a zabrání obětem krve (jaké měli Spojenci za [první] světové války). To vše tvoří právě to rameno demokratických sil.

Je-li tato podmínka splněna - mohou i vlastní demokratické síly vstoupiti v účinek. Ony se vznášejí nad vlastním bojištěm podnikáním, zesilují vytrvalost válčící strany, udržují nutného válečného ducha, odvracejí rizika ..."

Generál Ing. Silvestr Bláha, Branná politika a demokracie, Svaz čs. důstojnictva v Praze, 1933, s. 161-162.

* * *

Silvestr Bláha po maturitě na Vyšší reálce v Novém Městě na Moravě studoval na Českém vysokém učení technickém - stavební odbor v Praze. Když si splnil povinnost prezenční služby v rakousko-uherské armádě u dělostřeleckého pluku 2 v Krakově, odešel v roce 1912 jako stavební inženýr ve státních službách do Dalmácie, kde pracoval na různých „drobných stavbách“ až do vypuknutí první světové války.

V mobilizaci nastoupil službu u samostatného pevnostního dělostřeleckého praporu 3 v Přemyslu. Zde také dne 22. března 1915 padl do ruského zajetí. Následovala anabáze po zajateckých táborech. Téměř po dvou letech vstoupil jako dobrovolník do Čs. vojska na Rusi. Jako „řadový“ byl zařazen do Čs. střeleckého pluku 8 „Slezského“, avšak krátce po absolvování důstojnické školy (podzim 1917), odjel s prvním transportem dobrovolníků k čs. legiím do Francie. Tam jako velitel 11. roty 21. čs. střeleckého pluku prodělal válečné tažení na západní frontě v prostoru Alsaska, Champagne a Arden. Později byl ustanoven velitelem III. praporu jedenadvacátého pluku, s kterým se v hodnosti majora vrátil do vlasti. A znovu na frontu. Tentokrát na Těšínsko. Bláha později uvedl:

„Velel jsem zpočátku pouze 3. praporu, v jehož čele jsem obklíčil a zajal v Bohumíně 1. polský prapor a provedl obchodný manévř Karviná, čímž jsem umožnil 1. a 2. praporu téhož pluku vztít toto místo frontálně. V slavném boji dne 26. ledna [1919] týž prapor rozbil Poláky u Žibřidovic s ohromnými pro ně ztrátami.“

Při dalším nástupu obdržel jsem velení severní brigády, se kterou jsem provedl nástup až na Vislu. Dne 23. února [1919] byl jsem jmenován zástupcem vrchního velitele těšínského frontu. Pripadla mi v této funkci za nepřítomnosti plukovníka Šnejdárka smutná úloha ve dnech 24. a 25. února řídit ústup našich vojsk na pozdější demarkační čáru dle rozkazu dohodové komise. "

Ovšem Československá republika musela tehdy bránit svoji suverenitu i proti vojenským jednotkám Maďarské republiky rad na Slovensku. Bláha o této zkušenosti napsal:

„Při vypuknutí vojny na Slovensku odešel jsem s plukovníkem Šnejdárkem na toto nové bojiště a velel jsem v jeho divizi nejprve skupině šťavnické. Bylo to zpočátku doby ústupu našich demoralizovaných řad. V mém úseku ústup děl se až na Kremnici dle rozkazu divize (ve dnech 4. - 8. června 1919). Zatím došly posily čerstvých praporů z Čech. Z nich byla sestavena útočná brigáda s dotčným dělostřelectvem a obdržel jsem její velení.“

Ve dnech 9. a 10. června slavným a odvážným nástupem v horských cestách provedl jsem řadu riskantních operací. Dne 15. června padla Šťavnice ohromným morálním i vojenským úsilím mé útočné brigády. Jedním z praporů brigády (hanáckým) horským manévrem vzali jsme Hronskou Březnici a způsobili pád Zvolenu.

Při dalším nástupu operoval jsem jako pravé křídlo II. divize proti Levici. Při konečném útoku v tomto směru 7. divize a brigády „Bláha“ postoupil jsem přes Pukavec 35 km kupředu až na 4 km před Levice v překrásné dvoudenní polní bitvě; úspěchu toho nedalo se ale úplně využívat, ježto moji sousedi v bitvě nebyli tak šťastni. Naopak, neobdržev spojení s těmito, byl jsem nucen zajistiti se na linii vzadu.

Útok na Levice byl opětován operací skupiny divizí generála Mittelhausera a vedl jsem v tomto boji zesílenou brigádu (7 praporů a 4 baterie) - ale zatím bylo uzavřeno příměří. Později za nástupu Rumunů při naší částečné operaci směrem na Salgo Tarjan velel jsem brigádě „A“, která provedla toto obsazení dne 12. srpna 1919..."

Mezitím byl major Bláha povýšen do hodnosti podplukovníka a koncem srpna 1919 byl přidělen zahraničnímu oddělení prezidia ministerstva národní obrany. V lednu následujícího roku byl ustanoven náčelníkem Čs. vojenské mise ve Francii a současně prvním vojenským atašé pro Francii, Belgii a Švýcarsko. Na tomto důležitém místě dosahoval po celých pět let velmi dobrých výsledků. Vzhledem k tomu, že tak dlouho působil „mimo armádu“, byl odvolán a ustanoven velitelem pěšího pluku 33 „Doss Alto“ v Chebu.

Dnem 30. května 1927 plukovník Bláha úspěšně ukončil kurz pro vyšší velitele při Válečné škole v Praze. Její velitel, francouzský generál Le Blévac, tehdy v posudku uvedl, že je „velmi vážný důstojník, velmi pracovitý a velmi snaživý, aby své vojenské znalosti zdokonalil. Po celou dobu kursu měl dobré práce. Má velmi dobré znalosti o všeobecné taktice a o taktice zbraní. Má posudek a rozhodnutí jak na mapě, tak i v terénu. Je pružného ducha, jehož snadno lze přesvědčiti danými argumenty. Bude zajisté velmi dobrým velitelem brigády a později výborným velitelem divize”.

Jeho další vojenská kariéra se však začala vyvíjet jiným směrem, neboť dnem 28. února 1928 byl plukovník Bláha ustanoven přednostou Vojenské kanceláře prezidenta republiky T. G. Masaryka. Krátce poté byl jmenován do první generálské hodnosti a v roce 1934 následovalo povýšení do hodnosti divizního generála. Od jara 1932 současně zastával funkci náčelníka Vojenského ústavu vědeckého. „Výtečný důstojník” Silvestr Bláha také prokázal rozsáhlou vědeckou a publikační činnost v oblasti čs. vojenské teorie, mimo jiné vydal samostatné studie: Nástin spolupráce strategie a politiky, Branná politika a demokracie, Budování mocenského postavení Malé dohody, Obrana republiky, Technika v obraně naší republiky, Co Masaryk dal armádě a brannosti národa.

Na podzim roku 1929, tzn. po půlročním působení v nové funkci, kancléř prezidenta republiky dr. Přemysl Šámal konstatoval, že generál Bláha „vyvinul příkladnou pílí, svědomitost a oddanost službě, snahu všestranně se informovat v těžkém svém postavení a svým vzorným chováním vyhovoval plně úkolu na něho vznesenému”. Později kancléř uvedl: „Nezklamal jsem se v očekávání, které jsem vyslovil v poslední větě svého posudku, kterým jsem charakterisoval generála Bláhu za období od 1. října 1928 do 30. září 1929. Generál Bláha splnil mé očekávání. Oceňuji zejména v jeho činnosti, jako náčelníka Vojenského oddělení kanceláře prezidenta republiky, přesnost, jistotu a pořádek v úřadování, naprostou loajalitu v osobním styku a vynikající snahu zachovat si dříve získané vědomosti vojenské i v nynějším postavení, které přirozeně každého náčelníka kanceláře od vojenské služby dosti odvádí. Shrnu-li tyto zvláště vytknuté vlastnosti s vlastnostmi ostatními, mohu jeho působnost ocenit výtečně.” V dalším roce Šámal ve svém hodnocení podřízeného napsal: „Musil bych opakovat slovně to, co jsem o generálu Bláhovi napsal ve svém posudku po dobu od 1. 10. 1928 do 30. 10. 1929.”

Jako vojenský teoretik Silvestr Bláha upozorňoval na nedostatky čs. vojenské doktríny: „Při našich aplikačních cvičeních se uvažuje možnost vyklizení celých Čech, ježto první chceme vésti válku proti Maďarům. Naše obrana přitom nebere zřetel na naši celou rozlohu a na to, že válka se vede průmyslem. Kdo připustí vyklizení Čech, vzdá se bez bitvy snad až 50 procent všech našich sil. Uvažovat ústup živé síly až na Moravu s předpokladem, že se Čechy zase zpět dobudou, - bylo by možné za Marie Terezie -. Nyní to znamená připustiti bez boje nejtěžší porážku. Jedním slovem: Pro případ všeobecné války máme plán buď špatný, a nebo nemáme plán.”

V polovině třicátých let se pak velmi kriticky vyjádřil k činnosti tehdejšího nejvyššího velení čs. armády, kterému vytýkal:

1. že miliardy na obranu se využily u nás neekonomicky,
2. že nemáme připraveno dobré hlavní velitelství pro případ války,
3. že trpění tohoto režimu by ohrozilo republiku v její existenci.”

Generál Bláha ve funkci přednosta vojenské kanceláře působil i u prezidenta republiky dr. E. Beneše. Teprve po jeho abdikaci měl být odvolán z politických a zřejmě i osobních důvodů, jak vyplývá z následujícího záznamu:

„Kolem 5. listopadu 1938 dostal jsem se ke mně do vojenské kanceláře generál Eisenberger, přednosta osobního oddělení MNO a předal mi rozkaz ministerského předsedy generála [Jana] Syrového, který tehdy zastával též funkci ministra národní obrany, abych okamžitě požádal za přeložení do výslužby. Rozkaz byl zcela přesný, aniž se uváděly jakékoliv důvody. Generál Syrový si mohl vzít za záminku jistou služební nehodu, která se přihodila vojenské kanceláři za přednášení blahopřání 28. října 1938, která však byla opravdu nepatrného významu, než aby přednosta kanceláře pro ni dostal modrý arch. Bylo zřejmé, že se penzionování stalo pro mou celkovou desetiletou službu u vrchního velitele; o věci měl jsem úřadu s kancléřem Šamalem a sekčním šéfem Schieszem, kteří označili moje penzionování jako politické ...”

Na intervenci podnáčelníka hlavního štábu generála B. Fialy byl tento příkrý postup zmírněn tím, že generála Bláhu „formálně” ustanovili velitelem 9. divize na Slovensku. Ten službu u divize nenastoupil, neboť byl přesvědčen, že má „morální povinnost zůstat věrný tradici služby u obou prezidentů”, a proto ve svých dvaapadesáti letech požádal o superarbitraci ...

Generál Bláha se s nacistickou okupací nikdy nesmířil. Pro své exponované postavení u prezidenta dr. E. Beneše a publikační činnost byl známý mezi širokou veřejností. Postupně získal důkazy, že Němci sledují jeho činnost a hlídají ho. Krátce po druhé světové válce uvedl:

„Nemohl jsem organizovat rozvětvené skupiny s našimi důstojníky, nikoliv snad z obav o sebe, nýbrž z vědomí odpovědnosti, abych neprozradil kamarády a neupoutal pozornost Němců k organizacím, které měly zůstat utajeny.

Musel jsem být krajně opatrný a kladla se otázka odejít za hranice. Dostal jsem však na podzim roku 1939 jako následek své dřívější operace těžké krvácení ze žaludku právě v době odcházení za hranice, které na měšce podlomilo mou fyzickou sílu. Spokojili jsme se tedy v rodině s plánem, aby švagři, tři bratři leteckva Hamšíci, odešli za hranice: Thimoteus Hamšík padl ve Francii ve vzdušném boji roku 1940, osud podplukovníka Josefa Hamšíka vylíčen výše (manžel sestry Bláhovy manželky se podílel na organizaci odchodu českých letců do zahraničí; jemu samotnému se útěk v únoru 1940 nepodařil, byl zatčen v Maďarsku, následně předán gestapu, odsouzen a v dubnu 1943 popraven, pozn. aut.) a poručík Jan Hamšík po nezdařeném přechodu hranice zatčen a vězněn do konce války. Kdežto já jsem měl rozvinout činnost doma a vedle toho se starat o rodinu ...

Již na podzim roku 1939 vešel jsem ve styk se senátorem dr. Antonínem Kloudou (otcem dr. Vladimíra Kloudy). Tehdy a též nadále poskytoval mi zprávy, které měl od prezidenta dr. Beneše z Londýna, uvažoval se mnou různé otázky vojenského odboje doma, které Londýn nadhodil a dostával ode mne informace o vojenských osobnostech.

Užší a poměrně rozsáhlou spolupráci v odboji doma měl jsem, však s dr. Vladimírem Kloudou od roku 1939 až do jeho zatčení v únoru 1943. (Popraven byl v listopadu 1944.) Jak známo, šlo o významnou skupinu (Adam), v níž byl také ministerský rada Strnad z Hradu. Od dr. Vl. Kloudy měl jsem zprávy z Londýna a radili jsme se o věcech. Dodával jsem mu zprávy pro vysíláčku; tyto zprávy se týkaly výroby ve Škodovce, Českomoravské a Avia; vedle toho jiné obecné zprávy; od mojí švagrové měl pravidelné důležité zprávy

z Německa, jež hlásil do Londýna. Byl jsem zasvěcen do jeho styků s parašutisty a měl jsem s ním živý styk právě za heydrichiády, kdy jsme s ním pobývali na venkově ...

Po zatčení podplukovníka Hamšíka a dr. Kloudy byl jsem v krajním nebezpečí a udržel jsem se na svobodě vlastně jen zázkem ... V dubnu 1945 dal jsem se k dispozici Národnímu výboru Praha XIX. na Hanspaulce přes generála Vedrala (dříve jsem nemohl, [neboť] v roce 1945 měl jsem znovu krvácení, jež mne upoutalo od února do dubna). Od 6. 5. do 9. 5. 1945 byl jsem činný jako barikádník Praha - Hanspaulka jako pomocník velitele skupiny generála Vedrala."

V odboji byla zapojena i generálova manželka Adéla. Dr. Vladimír Kloud „jí svěřil vyříditi různé věci pro svou akci. Spolupráce měla za následek, že byla dvakrát zatčena a vyslýchána. Poprvé v roce 1941 zatkl ji gestapo v bytě pro práci pro dr. Kloudu. Vyšetřování a soudní řízení trvalo 1 1/2 roku a věc byla vyřízena vysokým úplatkem. Podruhé v roce 1943 v bytě dr. Vladimíra Kloudy pro podezření spolupráce s ním."

Generál Bláha po druhé světové válce podal přijímací komisi ministerstva národní obrany přihlášku o povolání do činné služby. V srpnu 1945 mu bylo sděleno, že „nebude navržen k povolání, ježto překročil věkovou hranici". Na základě odvolání byl sice přijat do služby, avšak vzápětí byl dán do výslužby. Tento „formální" postup měl v dané době pro generála značný morální význam a v neposlední řadě i význam materiální, vzhledem k dekretu prezidenta republiky o odčinění křivd za nacistické okupace.

Krátce poté, před svými devětapadesátými narozeninami, generál Bláha zemřel.

PhDr. Zdeněk Vališ